

відсутності безпересадочних шляхів, що не дозволяють пасажиром заощаджувати гроші та час. Існуючі військові вимоги щодо процедур проходження автотранспорту та тривалість простою на пропускних пунктах серйозно дисбалансиє систему логістики та соціальної мобільності, приводячи до економічного збитку, ризику погіршення епідеміологічної обстановки в зоні розмежування. В цьому контексті зовсім не блокада неконтрольованих територій, а, навпаки, якомога більш прозора з точки зору перетину лінія розмежування наближає повернення цих територій до складу України.

Список використаних джерел

1. Гэннон К. Транспорт: инфраструктура и услуги [Електронний ресурс] / К. Гэннон, З. Лиу. – Режим доступу : <http://siteresources.worldbank.org/INTPRS1/Resources/383606-1205334112622/47687831205337114531/tran0321.pdf>.

2. Карчагин Е. В. Универсальное в локальном: справедливость и городской общественный транспорт / Е. В. Карчагин // Вестник Волгоградского государственного университета. Сер. 7. Философия. – 2014. – № 4 (24). – С. 68-78. С. 74.

3. Суровцева І. Транспорт та просторова мобільність в реаліях лінії розмежування / І. Суровцева // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Соціологічні дослідження сучасного суспільства: методологія, теорія, методи». – 2016. – Вип. 37 – С. 85-90.

4. Cooley С. Н. The Theory of Transportation [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.brocku.ca/MeadProject/Cooley/Cooley_1894.html.

5. Ohnmacht Т. Mobilities and Inequality / Т. Ohnmacht, Н. Maksim, М. М. Bergman, eds. – London : Ashgate, 2009.

6. Sustainable Transportation and TDM. Planning That Balances Economic, Social and Ecological Objectives [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vtpi.org/tdm/tdm67.htm>.

***Француз Тетяна Леонідівна, магістрантка факультету ЦП та ПК,
Науковий керівник : Дерій Жанна Володимирівна, д-р екон. наук,
професор кафедри теоретичної та прикладної економіки
Чернігівського національного технологічного університету***
**РЕГІОНАЛЬНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ НА ПРИКЛАДІ
ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Природа та її ресурси є середовищем, об'єктом, результатом життя і господарчої діяльності людей, які приводять як до позитивних, так й до негативних наслідків. Тому необхідна правильна, раціональна організація природокористування.

Охорона природних ресурсів та навколишнього середовища передбачає проведення попереджувальних і профілактичних заходів у процесі виробництва, здійснення дій з охорони технологічних процесів, які в нього входять, та за-

ходів з відновлення властивостей і якості ресурсів природи, що були порушені внаслідок господарчої діяльності [1, с. 8].

Відтворення природних ресурсів на сучасному етапі розвитку продуктивних сил неможливо без споживання матеріальних благ (будівництво очисних споруд, впровадження безвідходного виробництва, природоохоронного обладнання, відновлення лісу і підвищення продуктивності лісів і економічної родючості тощо), інакше кажучи, сьогодні творчість природи – це процес споживання матеріальних благ [2, с. 299].

Чернігівщина багата на рекреаційні ресурси, має значні запаси мінеральних вод, різноманітну флору й фауну та природно-заповідний фонд.

Дослідження в сфері екології та природокористування в Чернігівській області за 2016 рік показали, що процеси деструкції-синтезу гумусу та вплив мікроорганізмів на відтворення родючості ґрунту дозволить оптимізувати синтез гумусових сполук і сприятиме обмеженню розвитку фітопатогенів за внесення в ґрунт свіжої органічної речовини [3].

Для оцінки та забезпечення раціонального використання води у галузях економіки встановлюються технологічні нормативи використання води, встановлюються більш жорсткі ліміти водоспоживання та нормативи скидів забруднюючих речовин у водні об'єкти.

У 2016 році в поверхневій водній об'єкти області скинуто 86,8 млн. м³ зворотних вод, що на 8,8 млн. м³ більше в порівнянні з 2015 роком (78,0 млн. м³), скиди зворотних вод та забруднюючих речовин відбувались в основному підприємствами, такими як КП «Чернігівводоканал» - до р. Білоус, КП ВКГ «Ічень» м. Ічня – до р. Іченька, ТОВ «Комунальник», м. Новгород-Сіверський – до р. Десна [3].

Таблиця 1.

Скидання забруднюючих речовин у поверхневій водній об'єкти^[3]

Скидання забруднюючих речовин по регіону	2014 рік		2015 рік		2016 рік	
	обсяг забруд-чих речовин, тис. т	% до загального обсягу	обсяг забруд-чих речовин, тис. т	% до загальн. обсягу	обсяг забрудчих речовин, тис. т	% до загального обсягу
Скинуто забруднюючих речовин, усього	21,598	X	19,548	X	17,949	X
Скинуто забруднюючих речовин з перевищенням нормативів гранично допустимого скидання	15,161	70,2	4,378	22,4	5,236	29,2

Територія Чернігівської області має близько 2814,7 тис. га мисливських угідь, закріплених за користувачами. Фауна має велику кількість видів тварин, що позитивно впливає на розвиток рекреаційної сфери [4].

Таблиця 2.

Площі земельних угідь – складових національної екомережі за роками, тис. га^[3]

Категорія землекористування	2000	2013	2014	2015	2016
Землі природоохоронного призначення	127,7	253,6	254,6	254,6	254,6
Сіножаті та пасовища	626,6	591,9	590,0	590,0	590,0
Землі водного господарства (рибні ставки)	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9
Землі водного фонду	67,7	68,0	68,0	68,0	68,0
у т. ч. площа рибних ставків	0,02	1,94	1,94	1,94	1,94
Землі оздоровчого призначення	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Землі рекреаційного призначення	2	1,8	2,0	2,0	2,0
Землі історико-культурного призначення	12,3	15,1	15,1	15,1	15,1
Землі лісгосподарського призначення	712,2	738,8	738,8	738,8	738,8

Загалом експлікація ґрунтів сільськогосподарських угідь області включає 253 ґрунтові відміни, які об'єднують в 10 агровиробничих груп.

Незважаючи на значні генетичні відмінності між різними групами ґрунтів, для всіх них характерний понижений щодо їхніх типових ознак рівень природної родючості [3].

Екологічні потреби обумовлюють необхідність постійного відтворення різноманітних продуктів природи, що забезпечують нормальне існування суспільства в конкретних історичних умовах [2, с. 188].

Збереження, відтворення і раціональне використання родючості ґрунтів є основною умовою забезпечення стабільного розвитку агропромислового комплексу і найважливішим джерелом розширення сільськогосподарського виробництва, яке має перевагу над промисловістю в Чернігівському регіоні [3].

Список використаних джерел

1. Макарова Н. С., Гармідер Л. Д., Михальчук Л. В. Економіка природо-користування: Навч. посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 322с.

2. Голюков А. П., Регіональна економіка та природокористування/ [Голюков А. П., Дейнека О. Г, Позднякова Л. О., Черномаз П. О.] за ред. Голюкова А. П.: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 352 с.

3. Сайт Департаменту екології та природних ресурсів. – Режим доступу: <http://eco.cg.gov.ua/index.php?id=15801&tp=1&pg=>.

4. Чернігівська область [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Чернігівська_область.